

ALKOHOLBRUK INGEN PRIVATSAK

ARTIKKEL

Av: Trond Ola Tilseth , KoRus – Midt

Opptil 31 prosent av innleggelser i norske sykehus kan være rusrelaterte. Når helsepersonell kvier seg for å spørre om rusbruk har det enorme menneskelige og samfunnsøkonomiske konsekvenser.

DET KOM FREM under forelesningen «Er alkoholbruk en privatsak i møte med sykehuset?» ved St. Olavs hospital i Trondheim. Foredragsholderne var overlege og russpesialist George Mjønes og psykiatrisk sykepleier Tonje Isabell Sandø ved Klinikk for rus- og avhengighetsmedisin.

Sistnevnte er forfatter av prosjektrapporten Rus i Somatikken, en kartlegging av alkoholbruk hos pasienter inneliggende på somatisk sengepost ved St. Olavs hospital HF.

Spurte somatiske pasienter om rusbruk

Sandø oppsøkte daglig to avdelinger ved sykehuset gjennom seks uker i januar og februar 2018. I denne perioden snakket hun med 201 pasienter.

Pasientenes forhold til alkohol ble kartlagt med det anerkjente verktøyet AUDIT.

- Det viste seg at totalt 21 prosent av alle pasientene som oppga at de hadde drukket alkohol siste år fikk en score som indikerte et problemfylt forbruk, forklarer Sandø.

Alle pasienter som ble kartlagt i prosjektet, fikk gjennom samtalen også en psykoedukativ tilnærming til alkohol i et helseperspektiv. Formålet med denne tilnærmingen var å få i gang endringsprosesser hos disse pasientene. Slik kan man forebygge framtidige helseplager og forhindre forverring eller videre utvikling av rusrelatert lidelse.

På sikt kan dette også redusere risiko for nye sykehusinnleggelser.

Skambelagt tema

En norsk studie fra 2011 viser at nesten halvparten av pasienter som innlagt på akuttmottak i forbindelse med skader var påvirket av psykoaktive stoffer, som oftest alkohol. Ifølge tall fra Helsedirektoratet kan så mye som 31 prosent (nesten hver tredje pasient) av alle innleggelser i norske sykehus være direkte eller indirekte rusrelaterte. I psykisk helsevern har et sted mellom 30 og 50 prosent av pasientene en samtidig rusrelatert lidelse.

Men det sitter langt inne for mange i helsevesenet å snakke om rus med pasientene. Mange ser på alko-

Overlege og russpesialist George Mjones og psykiatrisk sykepleier Tonje Isabell Sandø ved Klinikk for rus- og avhengighetsmedisin.
Foto: Trond Ola Tilseth

holbruk som en privatsak, og at dette ikke er noe de skal blande seg bort i. Andre peker på at de mangler verktøy eller hjelpemidler for å kartlegge bruk av rusmidler. En annen barriere er kunnskapsmangel: Man vet ikke hvordan man skal forholde seg til et avdekket rusproblem.

- Når vi spør om alkoholbruk er en privatsak i møtet med sykehuset, så er dette i høyeste grad et retorisk spørsmål. Svaret er definitivt nei, sier overlege og russpesialist George Mjones.

Lite brukt tilsynstjeneste

St. Olav har gjennom Klinikk for rus- og avhengighetsmedisin hatt tilsynstjeneste rus siden 2014. I praksis foregår det slik at Rusklinikken har daglig kontakt med observasjonsposten og går på visitt på tre utvalgte somatiske avdelinger to ganger per uke. Tre av fire pasienter kommer i behandling i TSB når rusbruk kartlegges ved innkomst eller under opphold i somatikken. Men tilsynstjenesten blir lite brukt og pasienter med problematisk rusbruk blir ikke systematisk fanget opp.

Rus i somatikken var tema i Hovedledelsen ved St. Olavs i 2017. En tiltaksplan ble utarbeidet der målet var at alle pasienter i somatikken skal bli kartlagt for rusbruk ved innkomst. Alle pasienter med behov skulle få tilbud om tilsyn rus, og alle med behov skulle få tilbud om TSB eller annen adekvat oppfølging for sin rusrelaterte tilstand.

Kartlegging implementeres

Pilotprosjektet «Rus i somatikken» ble planlagt og gjennomført i samarbeid med medisinsk klinikk. Prosjektet ble nylig lagt fram for Hovedledelsen ved sykehuset. Den har besluttet at man skal implementere systematisk kartlegging av pasientenes forhold til rus på hele den somatiske delen av sykehuset på Øya. Det er også satt ned en arbeidsgruppe, som skal se på praktiske muligheter og metoder for implementering av kartleggingsverktøyet AUDIT C. Dette arbeidet starter nå i mars.